

1. Referentie

Referentie	Decaluwé, L., Goedseels, E., Hooge, J., Mertens, W. & Vandoorne, J. (2000). <i>Jongeren aan het woord. Interdisciplinair netwerk jeugdonderzoek K.U.Leuven</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U.Leuven.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

In opdracht van de Heer Luc van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, werd een interdisciplinair wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar de levensomstandigheden en –perspectieven van de jeugd in Vlaanderen. 4829 leerlingen van het gewoon voltijds secundair onderwijs werden bevraagd aan de hand van een vragenlijst. Dit onderzoek vertrekt van de onderlinge samenhang tussen de diverse levensdomeinen van jongeren. Het doel van het onderzoek is een inventaris te maken van de ontwikkelingstrajecten van jongeren. Nadien wordt gepoogd deze ontwikkelingstrajecten te verklaren en mogelijke objectieve en subjectieve invloeden op deze trajecten in kaart te brengen. De onderzoeksresultaten worden thematisch voorgesteld: o.a. de eigen persoon, het gezin, de school, vrienden, vrije tijd, werk, maatschappij en delinquentie. In elk hoofdstuk wordt kort ingegaan op de gebruikte concepten en vragen. Daarna volgt een beschrijving van de jongeren met een verdere uitdieping naar achtergrondkenmerken. In sommige hoofdstukken werd reeds een eerste aanzet gegeven tot interdisciplinaire analyses. Het werkboek dient als basis voor verder interdisciplinair onderzoek.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin, onderwijs, politie & justitie, vrije tijd, welzijn, werk
Trefwoord(en)	Anomie, arbeid, autonomie, cultuur, delinquentie, depressie, eenzaamheid, geloof, gezinsvormen, identiteit, leeftijdsgenoten, maatschappijkennis, ontsappingsgedrag, opvoeding, partijvoorkeur, politiek, responsiviteit, school, schoolloopbaan, toekomstperspectief, trends, verenigingsleven, vrijetijdsbesteding, waarden, welbevinden, werkloosheid, zakgeld, zelfconcept

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie.
Onderzoeker(s)	Lieve Decaluwé, Eef Goedseels, Jeannine Hooge, Wendy Mertens, & Jan Vandoorne K.U.Leuven Oude Markt 13 3000 Leuven Tel.: 016/ 32 40 10 Fax: 016/ 32 40 14 E-mail: info@kuleuven.ac.be Url: http://www.kuleuven.ac.be Hiva E. Van Evenstraat 2E B-3000 Leuven tel: 016/ 32 33 33 Fax: 016/ 32 33 44 E-mail: hiva@kuleuven.ac.be Url: http://www.hiva.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat zijn de levensomstandigheden en –perspectieven van de jeugd in Vlaanderen?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief onderzoek gebaseerd op een schriftelijke, gestructureerde vragenlijst.
Onderzochte groep	4.829 leerlingen uit het gewoon voltijds secundair onderwijs
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Algemeen welbevinden	Naarmate de leeftijd stijgt, daalt het welbevinden van jongeren. Jongens voelen zich beter dan meisjes en dit verschil wordt groter met de leeftijd van jongeren. De jongeren vertonen weinig depressieve stemmingen. Met de leeftijd stijgt licht de mate van depressiviteit. Jongeren voelen zich niet erg eenzaam. Meisjes voelen zich eenzamer dan jongens. Bij de jongens stijgt het eenzaamheidsgevoel licht met de leeftijd, maar daalt terug bij de jongens van 18 jaar of ouder. Bij de meisjes is dit gevoel al wat hoger bij de jongste leeftijdsgroep, net zoals bij de 14-jarigen en een zeer duidelijke stijging bij de oudere meisjes. Jongeren hebben al in enige mate hun identiteit gevormd. Er is hier een verschil naar de leeftijd en ook een sterk significant effect van het geslacht van de jongeren. Jongeren zijn eerder tevreden met zichzelf. Het zelfwaardegevoel van jongens is positiever dan dat van meisjes. Naar leeftijd zijn er ook verschillen in zelfwaardegevoel, maar niet rechtlijnig. De jongeren zijn eerder matig positief over hun toekomst. Jongens tonen zich iets positiever dan meisjes wat betreft hun toekomst. Hoe ouder de respondenten, hoe minder positief de toekomst gepercipieerd werd. Het globaal aantal gebeurtenissen evolueert mee met de leeftijd. Ook het aantal negatieve gebeurtenissen stijgt met de leeftijd. Meisjes hebben iets meer erge gebeurtenissen meegemaakt dan jongens. Deze gebeurtenissen en dan vooral deze die negatief worden beleefd, beïnvloeden het psychisch welbevinden van de jongere. De jongeren die een negatieve gebeurtenis meemaakten, tonen een lager niveau van welbevinden en meer depressieve stemmingen. Ook vertaalt zich dit in een wat lagere zelfwaardering.
Het gezin	De grote meerderheid van de jongeren vindt dat hun moeder hen goed aanvoelt en veel ondersteuning biedt. Jongeren vinden bij de vader in mindere mate een luisterend en begrijpend oor. Tevens is de vader in de beleving van jongeren minder in staat om hen te helpen bij hun grote en kleine problemen. Zowel voor de moeder als de vader vonden de onderzoekers een verschil in responsiviteit als gevolg van een scheiding. Jongeren hebben over het algemeen niet het gevoel dat ze veel autonomie krijgen toegekend van de moeder, maar ook niet te weinig. Zonen ervaren bij hun moeder meer stimulansen om onafhankelijk te zijn, om zelf de wereld te verkennen, om zelf problemen op te lossen, ... dan dochters. Autonomietoekenning door vaders is in de ervaring van de jongeren gemiddeld even hoog als de autonomie die door de moeder wordt toegekend. Het geslachtsverschil is hier veel hoger dan bij de moeders (jongens krijgen meer autonomie). Bij de moeder werd een significant verschil vastgesteld in de ervaren autonomie naargelang de ouders waren gescheiden. Vaders houden minder toezicht over hun kinderen in vergelijking met moeders. Vaders weten minder af van het doen en laten van hun zoons dan van hun dochters. Meer dan de helft van de jongeren vindt dat de traditionele gezinsvorm voor de kinderen nog altijd het beste is. Dit houdt niet noodzakelijk in dat de andere gezinsvormen niet aanvaardbaar zouden zijn.
Onderwijsland	Slechts bij een klein percentage van leerlingen is er sprake van een echte hekel aan school. Bij één leerling op vier kan het welbevinden op school ondermaats genoemd worden. Een kleine minderheid van de leerlingen vindt van zichzelf dat zij op school eerder mislukken dan slagen. Bij één leerling op twee is er sprake van een gematigde inzet. Hard werken is niet zozeer een gewoonte. De inzet voor school is eerder wisselend, afhankelijk van de situatie. De gemiddelde leerling gedraagt zich zoals het hoort. De gemiddelde leerling is voldoende tevreden van zijn/haar leerkrachten als het op aspecten als luisteren en begrip tonen aan komt. Dit betekent echter niet dat er sprake is van een

	vriendschapsrelatie tussen beide partijen. De doorsnee Vlaamse jongere is in sterke mate overtuigd van het belang van de school voor het diploma en voor de latere positie op de arbeidsmarkt alsook van de sociale betekenis van de school. Een ruime meerderheid van de leerlingen ervaart de school als een zinvolle ontmoetingsplaats met andere leeftijdsgenoten. Afstroom heeft geen predictieve waarde voor algemeen welbevinden. Academisch zelfconcept, het toekomstperspectief de instrumentaliteitsbeleving en probleemgedrag zijn goede predictoren, maar geen mediatorvariabelen voor algemeen welbevinden. Voor het academisch zelfconcept is zittenblijven geen en afstromen wel een goede en positieve predictor. Mediatoreffecten in de relatie tussen afstromen en academisch zelfconcept werden niet opgespoord. Zittenblijvers kennen meer gedragsproblemen.
Vrienden en vrije tijd	Jongeren zeggen heel wat vrienden te hebben. Naarmate de leeftijd stijgt, daalt het percentage jongeren met vijf of meer echte vrienden. Naarmate men ouder wordt, ziet men zijn vrienden minder dagelijks, vaker in het weekend en meermaals per week. Jongeren ontmoeten hun vrienden vooral op school en thuis of bij vrienden thuis. Jongens ontmoeten hun vrienden vaker op straat, op het plein, in het park of in de sportvereniging. Meisjes zien hun vrienden vaker thuis of op school. Iets meer dan 30% van de jongeren in Vlaanderen heeft geen lief. Naarmate de leeftijd stijgt, stijgt ook het percentage jongeren met een lief. Naarmate men ouder wordt is men tijdens de vrije tijd vaker buitenhuis en minder vaak thuis of bij vrienden thuis. Jongens zeggen iets vaker dan meisjes hun vrije tijd door te brengen met een groepje vrienden. Meisjes daarentegen laten zich in hun vrije tijd iets vaker vergezellen van hun lief, hun beste vriend of vriendin, hun broer, zus of andere gezinsleden. Wanneer jongeren ouder worden brengen ze hun vrije tijd veel vaker door met hun lief of een groepje vrienden of vriendinnen. Bij bijna 40% van de jongeren behoort TV of video kijken tot de drie meest gedane zaken in hun vrije tijd. Ook muziek beluisteren of vrienden bezoeken behoort voor velen tot de topbezigheden. Naast deze eerder passieve vormen van vrijetijdsbesteding brengen toch heel wat jongeren hun vrije tijd door met sporten, voornamelijk dan in clubverband. Tot slot blijken de nieuwe media ook in de wereld van jongeren te zijn doorgedrongen. Ongeveer evenveel jongens als meisjes voelen zich tot een welbepaalde muziekstijl aangetrokken. Jongens verkiezen vaker de wat 'hardere' genres. Meer meisjes houden van disco en klassiek. Naarmate de leeftijd stijgt, stijgt ook het percentage jongeren dat zich tot een welbepaald genre aangetrokken voelt. Een meerderheid van de jongeren participeert aan het verenigingsleven. Van alle verenigingen scoort de sportvereniging het hoogst. Over het algemeen zijn meer jongens dan meisjes lid van een vereniging. Een zeer beperkt aantal jongeren bezit helemaal geen zakgeld. Ongeveer vier op tien van de jongeren zegt zijn geld te gebruiken om te sparen. Daarnaast geven heel wat jongeren geld uit aan muziek en uitgaan. Een meerderheid van de jongeren in Vlaanderen leest zelden of nooit een krant. Heel weinig jongeren in Vlaanderen kijken geen tv tijdens de week. Jongens en meisjes verschillen nauwelijks in het aantal uren dat ze naar televisie kijken. Jongeren kijken het liefst naar films en soapseries. Ook kijken jongeren graag naar sport, muziekprogramma's en humoristische programma's.
Arbeid en arbeidsmarkt	Over het algemeen, staan scholieren eerder neutraal tegenover het traditioneel arbeidsethos. Gemiddeld genomen is een vaste baan een redelijk centraal levensmotief bij de Vlaamse schoolgaande jeugd. Beide dimensies van traditioneel arbeidsethos hangen samen met de onderwijsvorm (BSO en B-klas scoren hoger), leeftijd (dalende zigzag) en kerkelijkheid (christelijke gelovigen scoren hoger). In mindere mate constateren de onderzoekers verschillen naar beroepsklasse van de vader en geslacht. Ongeveer één op zeven leerlingen wensen niet te gaan werken na hun studies. Een vierde wil wel gaan werken, maar dan enkel in een job die in de lijn ligt van de studies, vier op tien is bereid om een andere job dan datgene waarvoor werd gestudeerd aan te nemen en tenslotte is bijna één op vijf bereid om om het even welk werk aan te nemen. Meer dan de helft is alvast niet van plan om in arbeidsduur te minderen in het geval er kinderen in het gezin zijn. Bijna twee op vijf wil wel deeltijds gaan werken. Een minderheid van 4% stelt thuis te zullen blijven. Jongens zijn minder bereid dan meisjes om te minderen in arbeidsduur dan meisjes. Zeer weinig jongeren voelen zich in hoge mate bedreigd door werkloosheid. Meer dan negen op tien leerlingen gaat niet akkoord met de zinloosheid van studeren of werk zoeken omdat er toch geen werk zou zijn. Acht op tien geeft zichzelf een goede kans op werk en zeven op tien is ronduit optimistisch op het vinden van werk. Hoe meer men zich bedreigd voelt door werkloosheid, hoe minder men centraal men een vaste baan zal stellen en hoe minder men

	arbeid ziet als een plicht.
Maatschappij	Jongeren blijken een relatief goede kennis te hebben van hun rechten en plichten. Het PMS is de enige organisatie die bij de meeste jongeren gekend is en waar er een grote meerderheid reeds contact mee heeft gehad. Met de andere organisaties heeft telkens minder dan 5 % contact gehad. Opvallend is dat specifieke jongerendiensten door een meerderheid van de jongeren niet gekend is. De leeftijd is de belangrijkste determinant van kennis. Jongens hebben gemiddeld minder van organisaties gehoord dan meisjes en scoren ook lager op de kennis van wettelijke voorschriften. Vlaamse jongeren hebben niet het gevoel de binding met de maatschappij verloren te zijn, maar vertonen ook geen sterke maatschappelijke verbondenheid. Jongeren zien hun wereld redelijk gescheiden van de wereld van de volwassenen. Het hogere jeugdcentrisme bij de BSO-leerlingen kan een gevolg zijn van het feit dat ze zich minder bij de maatschappij betrokken voelen. Kerkgangers vertonen het minst de neiging om de wereld van de jongeren en die van de volwassenen als twee verscheiden werelden te beschouwen. Vlaamse jongeren scoren heel hoog op autoritarisme. Kerkelijkheid vertoont de sterkste samenhang, naast leerjaar en beroepsklasse. Jongeren vinden het onrechtvaardig dat mensen met een hoger inkomen, meer voorrechten kunnen genieten. Tevens zouden de verschillen in aanzien kleiner moeten zijn. Maar een gelijkere verdeling van de materiële basis van deze ongelijkheid, zien minder jongeren zitten.. Bijna 8 op 10 jongeren stelt dat ze geen of weinig belangstelling hebben in de politiek. Belangstelling in de politiek houdt sterkst verband met onderwijsvorm. Meer dan 95% weet van het bestaan van het Vlaams Blok af, terwijl voor de traditionele partijen CVP, SP en VLD dit rond de 90% draait. Agalev is nog minder gekend en minst gekend is de VU. Gemiddeld genomen is Agalev bij de jongeren de populairste partij.
Delinquentie	Onder schoolgaande jongeren blijken zwartrijden, diefstal en vandalisme de meest voorkomende delicten te zijn. Minder dan één op vijf van de jongeren zegt het afgelopen jaar wel eens drugs gebruikt te hebben. In de meerderheid van de gevallen blijkt dit soft drugs te zijn. Iets meer dan één op tien van de jongeren zegt het afgelopen jaar wel eens een wapen bij zich gehad te hebben of deelde wel eens rake klappen uit. Eén op twintig van de jongeren zegt het afgelopen jaar wel eens van huis weggelopen te zijn. Telkens beweren meer jongens dan meisjes een van de genoemde delicten gepleegd te hebben. Alle verschillen zijn significant, met uitzondering van weglopen. De verschillen zijn het grootst voor de 'zwaardere' delicten, met name wapendracht, slagen met verwondingen en vandalisme. De verschillen zijn het kleinst voor zwartrijden en druggebruik. De belangrijkste reden door jongeren aangehaald om een delict niet te stellen is dat je zoiets gewoon niet doet. In tweede instantie duiden jongeren aan dat er geen reden was om het betrokken feit te plegen.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In dit interdisciplinair kwantitatief onderzoek werd gezocht naar de levensomstandigheden en levensperspectieven van de jeugd in Vlaanderen. Hiertoe werden 4829 jongeren uit het gewoon voltijds secundair onderwijs in Vlaamse scholen bevraagd aan de hand van een vragenlijst. Dit onderzoek vertrekt van de onderlinge samenhang tussen de diverse levensdomeinen van jongeren. Het doel van het onderzoek is een inventaris te maken van de ontwikkelingstrajecten van jongeren. Nadien wordt gepoogd deze ontwikkelingstrajecten te verklaren en mogelijke objectieve en subjectieve invloeden op deze trajecten in kaart te brengen. Telkens wordt de mogelijke invloed van en correlatie met achtergrondkenmerken nagegaan.

Een eerste luik van het onderzoek betreft het algemeen welbevinden van jongeren. Hierbij wordt gepeild naar depressieve stemmingen, eenzaamheid en suïcidale gedachten bij de doelgroep. Ook worden de identiteit en toekomstverwachtingen van de Vlaamse jongeren dieper onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens berekent men vervolgens de samenhang tussen psychisch welbevinden en identiteit. Onder dit luik onderzoekt men tenslotte de levensgebeurtenissen op verschillende levensdomeinen van jongeren en de invloed van deze op het welbevinden.

In een tweede luik wordt in het rapport de bevindingen met betrekking tot het gezin van de jongere beschreven. Meer bepaald gaat men hierbij dieper in op de responsiviteit van ouders, in welke mate autonomie aan de jongere gegeven wordt en in welke mate de ouders toezicht houden op hun kinderen, dit alles vanuit het perspectief van de jongere. Vervolgens bespreekt men in dit onderdeel de houdingen van jongeren ten opzichte van niet-traditionele gezinsvormen, man-vrouwrolverdeling en bio-ethische kwesties.

Een derde onderdeel betreft het verblijf en de tocht in onderwijsland. Hierbij onderzoekt men de gevoelens van algemeen schools welbevinden, het academisch zelfconcept, studiebetrokkenheid, ontsnapingsgedrag, de relatie met leerkrachten, instrumentaliteitsbeleving van jongeren en hun toekomstperspectief. Nadien onderzoekt men de samenhang tussen de verschillende belevings- en gedragsaspecten aan de hand van regressieanalyses.

In een volgend deel gaat men dieper in op vrienden en vrije tijd. Meer bepaald wordt nagegaan hoeveel vrienden jongeren hebben, wat de frequentie van contact met vrienden is en waar men elkaar ontmoet. Met betrekking tot de vrijetijdsbesteding wordt onderzocht waar jongeren hun vrije tijd doorbrengen, met wie zij dat doen en wat zij dan doen. Verder worden ook andere onderwerpen besproken als trends en stijlen, participatie aan het verenigingsleven, zakgeld en media.

Het volgende luik betreft de houding van Vlaamse jongeren ten aanzien van arbeid en hun toekomstperspectief op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt hun houding ten opzichte van het traditionele arbeidsethos onderzocht. Concreet gaan de onderzoekers na hoe jongeren staan ten opzichte van de plicht tot werken en ten opzichte van de centraliteit van een baan. Vervolgens wordt besproken wat jongeren denken over offerbereidheid met betrekking tot arbeid en hoe zij de verhouding gezin en arbeid zien. Ten slotte wordt in dit gedeelte dieper ingegaan op de perceptie van Vlaamse jongeren van de toekomstkansen op de arbeidsmarkt.

Het voorlaatste luik betreft de kennis, houding en politieke voorkeur van Vlaamse jongeren. Als eerste wordt de kennis van jongeren van maatschappelijke instellingen besproken en wettelijke voorschriften. Vervolgens gaan de onderzoekers na op welke manier jongeren zich tot anomie, jeugdcentrisme en cultureel conservatisme verhouden. Bij deze laatste term wordt dan dieper in gegaan op autoritarisme en etnocentrisme. Nadien bespreekt men de houdingen van jongeren ten opzichte van economische progressiviteit. Als laatste onderwerp gaat men dieper in op politiek. In welke mate tonen jongeren belangstelling voor politiek en wat is hun partijvoorkeur?

Het laatste luik betreft jeugd en delinquentie in Vlaanderen. Meer bepaald bespreekt men hier het percentage 'plegers' dat uit het onderzoek naar voren komt. Hierbij wordt het aantal delicten per persoon, de frequentie van het plegen en de ontdekking van het delict besproken. Ook wordt dieper ingegaan op het slachtoffer zijn en de belangrijkste redenen voor het niet stellen van een delict.